

wijn een zeer gunstig resultaat verkregen. De door sommigen bij recente met hevige congestie naar het hoofd, gepaard gaande gevallen, aanbevolene ergotine-injecties werden ook te Göttingen, hoewel zeldzaam, echter met een niet ongunstig gevolg, toegepast. Daar, waar de onrust van den lijder aan woede grenst en het kledingstuk door hem vernietigd en verscheurd wordt, wordt de lijder volkomen vrij in eene geïsoleerde kamer opgesloten en hem, die volgens RABOW's eigenaardige uitdrukking "alles was überhaupt nur eine bestimmte Form hat zerstört, ein ganz ungeformtes Material, d. h. ein reichliches quantum Seegras" ter beschikking gesteld. Het is merkwaardig hoe de lijder daarmee zijn lust tot opbouwen en vernietigen bevredigt, hoe hij het in de dwaaste vormen verfrommelt en verwerkt, wegwerpt of naar zich toe haalt en eindelijk vermoeid na het onophoudelijk "Schalten und Walten" een rustige nacht doorbrengt. Behalve deze middelen is de ruime en milde verpleging van den maniacus, vooral daar waar het de voeding geldt, van groote beteekenis. Te Göttingen, waar volgens RABOW's woorden de meeste patiënten met een voortreffelijke eetlust gezegend zijn, wordt daaraan in den ruimsten zin voldaan, datgeene wat op geneesmiddelen en narcotica gespaard wordt, des te meer voor wijn en voedsel uitgegeven en zoo doende de rust en vrede bewaard. Als verdere hulpmiddelen wordt de arbeid, afgewisseld door verstrooiingen (concerten, spelen enz.), aangemoedigd en het verkeer van den lijder met de buitenwereld, daar waar zulks straffeloos geschieden kan, toegestaan. Het bezoek van vrienden of bloedverwanten wordt niet in afzonderlijke spreekkamers, maar in de algemeene zalen toegelaten en zelfs daar, waar eerstgenoemden van verren afstand komen, een vrij langdurig onderhoud met den lijder en een aanzitten aan het gemeenschappelijk maal met de overige verpleegden, gedoogd. Dr. J. HANLO.

INGEZONDEN STUK.

ERRATUM OP EEN ERRATUM.

In n°. 25 van het *Weekblad*, blz. 388, wordt eene uitdrukking, voorkomende in het Verslag over 1875 van de werkzaamheden der Afdelingen en mijn persoon betreffende, n.l. *levertraan van Prof. G. verzacht tot: levertraan aanbevolen door Prof. G.* Naar ik vernomen heb wordt hier bedoeld de nieuwe, veelbesproken ijzerhoudende levertraan van Dr. VAN DER BURG (want hij is de ontdekker der bereidingswijze), gefabriceerd en in den handel gebragt door den Heer DRAISMA VAN VALKENBURG te Leeuwarden. Welnu! die traan is evenmin als de gewone traan van denzelfden fabrikant ooit door mij geneeskundig aanbevolen. Nooit heb ik daaromtrent iets anders medegedeeld, dan bijzonderheden, de fabriekatie betreffende: van de eene (zie *Geneeskundige Courant* 1866) dat zij vrij was van zuren en metaalzouten enz., van de andere (zie *Geneeskundige Courant* van 3 October 1875), dat Dr. VAN DER BURG, gelukkiger dan vele anderen, er in geslaagd was een "naar mij voorkomt, in alle opzigten voortreffelijk praeparaat (jodetum ferrosum bevattend) te vervaardigen." In samenhang met hetgeen in die mededeeling voorafgaat (namelijk mijne vruchteloze poging om zoodanig praeparaat te verkrijgen) en in verband met de bekende bezwaren om ijzer in assimileerbaren, smaakloozen, duurzaam oplosbaren vorm in levertraan te brengen, zonder de samenstelling van deze overigens te veranderen, kan niemand redelijkerwijze onderstellen dat dit *in alle opzigten voortreffelijk* op iets anders slaat dan op die teekenen van de bedoelde traan, welke bewijzen, dat de fabrikant die bezwaren heeft overwonnen.

Vanwaar komt dan den schrijver van bedoeld Verslag het regt toe om deze levertraan te rangschikken onder de "geheime geneesmiddelen" nevens "anatherine-mondwater" enz. en haar te noemen: *van of aanbevolen door Prof. G.?*

Hetgeen ik in deze en dergelijke zaken ooit gedaan heb, is juist dat gene wat elken chemicus past, waar het zonder vrees voor misbruik kan geschieden, namelijk het bespreken van middelen, die geneeskundig aangeprezen worden, uit het oogpunt van samenstelling, bereiding 1) en van alle physico-chemische eigenschappen, van welke de kennis voor den geneeskundige, die ze toedienen wil, wenschelijk is. Het is eene bemoeiing die op de meest directe wijze gerigt is tegen de geheimmiddel-kramerij, bij welke die wetenschappelijke factoren juist onttrokken worden aan de kennismeming van den belanghebbende.

Noch nooit heeft een Nederlandsch Hoogleeraar, zoo ver mij bekend is, zich laten verleiden om geheimmiddelen direct of indirect aan te prijzen. In afschuw daarvan doe ik voor niemand onder. Door de mededeeling in bovengenoemd Verslag wordt de lezer van dit *Tijdschrift* echter zoo goed als gedwongen, mij aan dit euvel schuldig te achten en het onbeduidende erratum brengt daarin natuurlijk geene verandering aan. Het is daarom dat ik verzoek, het eene zoowel als het andere als erratum aan te merken.

Amsterdam 30 Juni 1876.

J. W. GUNNING.

B E R I G T E N.

BUITENLAND.

ENGELAND. — Dr. FARR heeft in een in den Registrar General opgenomen schrijven, op de gebrekkige verhouding van het cijfer der geneeskundigen tot dat der bevolking de aandacht gevestigd. Terwijl het leger één "Surgeon" op ieder 202 manschappen telt, wordt bij de algemeene bevolking van Engeland slechts een practicus op iedere 1276 personen geteld. De census van 1871 gaf een cijfer van 14,684 Physicians en Surgeons en een van 3116 voor "assistants and Medical students" aan. De verhouding der geneeskundigen tot de bevolking, welke in 1851 9.7 per 10,000 zielen bedroeg was in 1861 tot 8.3 en in 1871 reeds tot 7.8 gedaald.

— Het cijfer der geboorten bedroeg in Ierland in het jaar 1875 138,382 en dat der sterfgevallen 93,243, waaronder 13,135 of 13.4 pCt. beneden het jaar. Door variolae werden 543 (bijna allen in de provincie Connaught), door morbilli 792, door scarlatina 3635 (grootendeels in de provincie Ulster), door diphtheritis 468 en door tussis

---

1) Valt men Dr. VAN DER BURG niet wat hard, door hem met den naam van geheimmiddel-maker te dreigen, zoo hij niet de — ook mij onbekende — bijzondere manipulatiën mededeelt, waardoor het hem gelukt is naar wensch jodiumijzer in levertraan op te lossen? Dit is dunkt mij eene zuivere fabrieksaangelegenheid, bij welke de wetenschap vermoedelijk niet het minste belang heeft, maar waarvan de kennis alleen gewenscht kan zijn voor hem, die als concurrent wil optreden. Men neemt het JOBST, ZIMMER enz. ook niet kwalijk, dat zij niet precies mededeelen hoe zij sulfas chinini enz. als handelsartikel vervaardigen. Wij behooren niet te vergeten dat groote en kostbare fabrieks-inrigtingen onbestaanbaar zijn, zoo niet aan het eigenbelang eenige speling wordt gelaten. Dit is op elk gebied zoo en het verdient ook, naar mijne meening, geene afkeuring, zoolang wetenschap en personen daardoor niet in hunne regtmatige belangen worden gekrenkt.